

[แพรพรรณ หน้า 139-150]

นกหวีดกับบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย*

Whistle and its Role in Thai Political Movement

แพรพรรณ ปานนุช** คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Praewpan Pannuch. School of Communication Arts and Management Innovation, The National Institute of Development Administration.

Email: Praewpan_sru@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง นกหวีดกับบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของสัญลักษณ์นกหวีดที่ถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ สำนักข่าวออนไลน์ นิตยสารข่าว สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มและบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่เคยร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองกับกลุ่มประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ กลุ่ม กปปส.ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า นกหวีด เป็นสัญลักษณ์ที่สามารถนำไปต่อยอดและปรับเปลี่ยนได้หลายรูปแบบจึงทำให้นกหวีดถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองควบคู่กับแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มในหลายบทบาท เช่น การใช้แทนการให้ร้องหรือการปรบมือ, การใช้ในการระดมทุน, การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก, การปลุกเร้าอารมณ์และโน้มน้าวใจ, การปฏิสัมพันธ์โต้ตอบในการชุมนุม เป็นต้น

คำสำคัญ : บทบาทของสัญลักษณ์, สัญลักษณ์ทางการเมือง, นกหวีด, การเคลื่อนไหวทางการเมือง

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** แพรพรรณ ปานนุช : นักศึกษาปริญญาเอก คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

Abstract

The study on whistle and its role in Thai political movement aims at studying the role of whistle as a political symbol in Thai political movements. This study uses qualitative methods through document analyses, in-dept interview. The documents from different sources such as books, online newspaper, online press, news magazines, online social medias of involved group of individuals, including personal resource were collected through in-depth interview with political activists and group of people supporting a complete democratic form of democratic form of government with the King as Head of State, known as People's Democratic Reform Committee (PDRC). The researcher conducted interviews with leading and general members. The result was that the whistle was a symbol that could be adjusted and changed in various forms. Therefore, it was used in political movements and also group actions as it could be used as acclaim or applause, symbol for fund-raising, expression of feeling, motivation and persuasion, interaction in political gatherings, etc.

Keywords : Role of symbol, Political symbol , Whistle, Political Movement

บทนำ

การเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มกันเพื่อแสดงจุดยืนและอุดมการณ์ทางการเมือง โดยการเคลื่อนไหวทางการเมืองในหลายเหตุการณ์ “สัญลักษณ์” ได้เข้ามามีส่วนสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นที่จดจำและการเป็นตัวแทนของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็น เครื่องหมาย เสื้อผ้า อุปกรณ์ หรือ การแสดงออกด้วยวิธีการต่างๆ สัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทยจากอดีตถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนากลายเป็นสีส้มและปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่น่าสนใจ ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่ตึงเครียด

โดยประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญของไทยและเป็นจุดเริ่มต้นของการชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองภาคประชาชน คือ เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 การเคลื่อนไหวที่มีกลุ่มนักศึกษา ปัญญาชนเป็นแกนนำหลัก ต่อมาการชุมนุมประท้วงเกิดขึ้นอีกครั้งในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ในยุคนั้นได้มีการนำสัญลักษณ์มาใช้ในการเคลื่อนไหวหลายรูปแบบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น การเดินขบวน บทเพลง บทกวี การวาดรูปล้อเลียนลงหนังสือและโปสเตอร์ รวมทั้งการชูธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ ป้ายข้อความต่างๆ เพื่อการแสดงออกถึงข้อเรียกร้องและอุดมการณ์ของกลุ่มผู้ชุมนุม จากนั้นในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ได้เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ซึ่งเป็นยุคที่โทรศัพท์มือถือเพิ่งเข้ามาในประเทศไทยและถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อการติดต่อสื่อสารระหว่างการเคลื่อนไหว ต่อมาในยุคที่สัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองถูกพัฒนาให้มีความแปลกใหม่และมีสีสันมากขึ้น คือ ในเหตุการณ์การเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยหรือเรียกว่า กลุ่มเสื้อเหลือง ที่มีสัญลักษณ์เป็นเสื้อสีเหลืองพร้อมผ้าโพกศีรษะที่มีข้อความว่า “กู้ชาติ” รวมทั้งผ้าพันคอสีฟ้า นอกจากนี้ยังมีสัญลักษณ์สำคัญและเป็นสิ่งแปลกใหม่อีกยุคหนึ่งของการเคลื่อนไหวทางการเมือง คือ มือตบ ที่ผู้ชุมนุมใช้ระหว่างการเข้าร่วมชุมนุม ส่วนฝ่ายตรงข้าม กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ได้ใช้เสื้อแดงเป็นสัญลักษณ์หรือเรียกว่า กลุ่มเสื้อแดง พร้อมทั้งได้นำต้นตบมาในการโต้ตอบ

การใช้สัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองมีบทบาทชัดเจนมากขึ้นและกลายเป็นกระแสความสนใจของสังคม จากการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ กลุ่ม กปปส. ในการคัดค้านร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรม ต่อ

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

มาถูกยกระดับเป็นการต่อต้านระบบทักษิณ โดยมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นเลขาธิการและแกนนำหลัก การเคลื่อนไหวครั้งนี้ได้มีการใช้นกหวีดเป็นสัญลักษณ์ ทำให้การเคลื่อนไหวครั้งนี้ถูกเรียกว่า “ม็อบนกหวีด” โดยมีการผลิตนกหวีดออกมาในหลายรูปแบบด้วยกัน มีทั้งการเพิ่มมูลค่าให้นกหวีดด้วยคริสตัล การจัดทำนกหวีดทองคำ หรือการร้อยด้วยสายคล้องธงชาติจนกลายเป็นแฟชั่นในพื้นที่การชุมนุมและยังสร้างรายได้จำนวนมากให้กับพ่อค้าแม่ค้าที่นำนกหวีดมาจำหน่ายในพื้นที่การชุมนุม รวมทั้งการนำไประดมทุนเพื่อใช้ในการเคลื่อนไหวของกลุ่ม นอกจากนี้รูปแบบของนกหวีดที่หลากหลายแล้ว ตลอดระยะเวลาการเคลื่อนไหว นกหวีดยังเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่ถูกนำมาใช้ในควบคู่ไปกับแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม เช่น การเป่าระหว่างฟังปราศรัย การเป่าขับไล่ การมอบเพื่อเป็นสื่อกลางในเชิญชวนให้เข้าร่วมการชุมนุม เป็นต้น

โดยก่อนที่จะมือนกหวีดจะถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองจนกลายเป็นกระแสความสนใจ และสร้างปรากฏการณ์ใหม่ให้กับสัญลักษณ์ทางการเมืองของไทยนั้น สำหรับในต่างประเทศ นกหวีด เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แพร่หลายในการดำเนินการเมือง โดยนกหวีดถูกนำมาใช้ด้านการเมืองจากการเป่านกหวีดในสภาของนายราล์ฟ เนเดอร์ (Ralph Nader) เพื่อเป็นการเตือนความไม่โปร่งใสหรือส่อไปในทางทุจริตของรัฐบาล หรือ การออกกฎหมายคุ้มครองคนเป่านกหวีด (Whistleblower) หรือ ผู้ที่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริต ซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งการกำหนดแนวทางต่างๆในการเป่านกหวีด (Whistleblowing) หรือการเปิดเผยข้อมูล โดยมีหลายประเทศที่ได้กำหนดกฎหมายในลักษณะดังกล่าวขึ้น เช่น ออสเตรเลีย อังกฤษ อเมริกา แคนาดา เป็นต้น ซึ่งการเป่านกหวีดหรือการเปิดเผยข้อมูลกลายเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในหลายประเทศด้วยกัน นอกจากนี้พบว่าเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงยังได้มีการนำนกหวีดมาใช้เป็นสัญลักษณ์ระหว่างการชุมนุมในหลายประเทศทั่วโลก

สำหรับการใช้นกหวีดในสังคมไทยโดยทั่วไปแล้วถูกนำมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬา กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี การใช้นกหวีดในการขอความช่วยเหลือ การจราจร รวมทั้งกิจกรรมของทหารและตำรวจโดยผู้เป่านกหวีดส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอำนาจควบคุม กำกับ ดูแลต่างๆ และด้วยคุณสมบัติทางด้านเสียงของนกหวีดทำให้มีการนำมาใช้ในโครงการรณรงค์ต่างๆ เช่น นกหวีดป้องกันภัยมีกานานกหวีดมาเป็นสัญลักษณ์ในการหยุดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี หรือโครงการรณรงค์ให้ใช้นกหวีดการขอความช่วยเหลือ ซึ่งเมื่อย้อนกลับไปในอดีตนั้นนกหวีดในสังคมไทย เป็นของเล่นพื้นบ้านชนิดหนึ่ง เริ่มมาจากบันด้วยดินเหนียวเป็นรูปนกชนิดต่างๆ รวมทั้งนกหวีดยังอยู่ในลักษณะของสำนวน “เป่านกหวีด” ที่พบในการพาดหัวข่าวต่างๆ มักจะสื่อความหมายเกี่ยวกับการให้สัญญาณหรือการเริ่มต้น นอกจากนี้ยังพบว่าแกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยยังคงเคยเป่านกหวีดบนเวทีก่อนที่จะมีการชุมนุมใหญ่ แต่ครั้งนั้นไม่ได้มีการใช้อย่างจริงจังแต่เป็นเพียงการเป่านกหวีดบนเวทีเพื่อเป็นพิธีของแกนนำและไม่ได้มีการนำมาใช้ในกลุ่มผู้ชุมนุม

โดยการนำนกหวีดมาใช้เป็นสัญลักษณ์อย่างเป็นทางการเกิดจากเหตุการณ์ชุมนุมต่อต้านรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ของ กลุ่ม กปปส. เป็นปรากฏการณ์สำคัญของการนำอุปกรณ์หรือสัญลักษณ์ของ ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในชีวิตประจำวันมาใช้ในพื้นที่ทางการเมืองภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งและยังมีการให้ความสำคัญโดยการนำนกหวีดมาใช้ควบคู่ไปกับวิธีการเคลื่อนไหวต่างๆของกลุ่ม ซึ่งการนำมาใช้ในพื้นที่ทางการเมืองที่เป็นบริบทใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษา บทบาทของสัญลักษณ์นกหวีดที่ถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวของกลุ่ม กปปส. เพื่อเป็นการวิเคราะห์ให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์สัญลักษณ์ในรูปแบบต่างๆที่นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการเคลื่อนไหวทางการเมือง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทของสัญลักษณ์นกหวีดที่นำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของสัญลักษณ์นกหวีดที่นำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทยของกลุ่มประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) และเนื่องจากการเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นการรวมกลุ่มกันทางการเมืองที่เกิดขึ้นตามวาระโอกาสและได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทางการเมือง จึงทำให้ไม่สามารถศึกษาในสถานการณ์จริงได้ การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการทำการศึกษาข้อมูลย้อนหลังจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น บุคคล บทความ หนังสือ เว็บไซต์ การเผยแพร่ข่าวสารของสื่อต่างๆ เป็นต้น

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่องนกหวีดกับบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก

แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ ประเภทเอกสารและประเภทบุคคล

1) ประเภทเอกสาร ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ สำนักข่าวออนไลน์ นิตยสารข่าว สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2) ประเภทบุคคล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่เคยร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองกับกลุ่มประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ กลุ่ม กปปส. แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1) ระดับส่วนกลาง คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางหลักในการดำเนินการเคลื่อนไหวต่างๆของกลุ่ม หรือเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักระดับประเทศที่เชื่อมโยงกับกลุ่ม เช่น นักวิชาการ นักการเมือง และแกนนำหลัก

2.2) ระดับทั่วไป คือผู้ที่เคยมีประสบการณ์แสดงสัญลักษณ์หรือเคยร่วมชุมนุมกับกลุ่ม เช่น ผู้ร่วมชุมนุมหรือแกนนำในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งเป็นสมาชิกและร่วมเคลื่อนไหวตามแนวทางของกลุ่มซึ่งจะเป็นผู้ที่ดำเนินการเคลื่อนไหวตามแนวทางของกลุ่มในส่วนกลาง

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์บทบาทจะเชื่อมโยงกับแนวคิดต่างๆที่เกี่ยวข้องตัวสัญลักษณ์ เช่น สัญลักษณ์ สื่อวัตถุ สิ่งของ การสื่อสาร สัญลักษณ์ทางการเมือง และการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม กปปส. ใช้ระยะเวลาในการชุมนุมต่อเนื่องกันหลายเดือน รวมทั้งมีการยกระดับการชุมนุมและกดดันฝ่ายตรงข้ามในหลายรูปแบบด้วยกัน หนึ่งในแนวทางต่างๆคือการใช้นกหวีดไปเป็นกลไกในการขับเคลื่อนของกลุ่มโดยมีการกำหนดออกมาเป็นแนวทางการปฏิบัติของกลุ่ม เช่น การเป่านกหวีดระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม การเป่านกหวีดเมื่อเจอฝ่ายตรงข้ามหรือการมอบนกหวีดแก่หน่วยงานต่างๆ เป็นต้น จากการใช้นกหวีดในแนวทางดังกล่าวทำให้นกหวีด มีบทบาทสำหรับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม กปปส. ดังนี้

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

1) ใช้แทนการให้ร้องหรือการปรบมือ

เสียงของนกหวีดเป็นจุดเด่นที่สามารถใช้แทนการให้ร้องหรือการตะโกนได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาที่แกนนำปราศรัยในประเด็นที่ถูกต้อง ผู้ชุมนุมจะเป่านกหวีดเสียงยาว เพื่อเป็นการถ่ายทอดอารมณ์สะใจหรือเห็นด้วย ซึ่งเป็นการพ่นแรงอย่างหนึ่งในระหว่างร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน

2) ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก

สัญลักษณ์นกหวีดมีคุณลักษณะเป็นได้ทั้งตัวสาร (Message) และช่องทาง (Channel) ดังนั้นจึงเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆทั้งในสื่อสารภายในกลุ่มเดียวกันหรือกับฝ่ายตรงข้าม และยังสามารถถ่ายทอดอารมณ์ออกมาได้ด้วยระดับเสียงในการเป่า จะเห็นได้ว่านกหวีดถูกนำมาใช้ในระหว่างการปราศรัยและการเดินขบวน โดยเสียงเป่านกหวีดสามารถเป็นตัวแทนได้หลายความหมายขึ้นอยู่กับบริบทและสถานการณ์ เช่น ถูกใจ ดีใจ ไม่ชอบ ไม่พอใจ เป็นต้น

3) การปฏิสัมพันธ์โต้ตอบในการชุมนุม

นกหวีดเป็นสัญลักษณ์ประเภทวัตถุที่ไม่เสียงและสามารถสื่อสารผ่านเสียงในลักษณะต่างๆ เสียงนกหวีดจึงเป็นตัวแทนของ ความคิด คำพูด และการกระทำ ที่สามารถใช้ในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจระหว่างกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม กปปส.ที่มีการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวหลายกิจกรรมด้วยกัน จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากกลุ่มผู้ชุมนุม ทำให้การสื่อสารในลักษณะของการโต้ตอบระหว่างกันมีความสำคัญในการขับเคลื่อนของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นระหว่างแกนนำกับผู้ชุมนุมหรือระหว่างผู้ร่วมชุมนุมกันเอง เช่น ระหว่างกิจกรรมการปราศรัยจะมีเสียงนกหวีดดังเป็นระยะ ซึ่งเป็นการสื่อสารโต้ตอบกันระหว่างผู้ปราศรัยกับผู้ฟังด้านล่างเวที หรือการเดินขบวนไปยังสถานที่ต่างๆก็จะมีเสียงเป่านกหวีด ทักทาย และต้อนรับตลอดเส้นทาง

4) เครื่องประดับ

โดยทั่วไปแล้วจะมีการนำจุดเด่นของเสียงนกหวีดไปใช้เป็นสัญลักษณ์ต่างๆ แต่สำหรับการชุมนุมของกลุ่ม กปปส.นอกจากเสียงของนกหวีดที่ถูกนำมาใช้เป่าระหว่างการร่วมชุมนุมเพื่อสื่อความหมายต่างๆแล้ว การคล้องคอด้วยนกหวีดและสายธงชาติ นับว่าเป็นอีกลักษณะหนึ่งในการแสดงออกถึงจุดยืนทางการเมือง ทำให้รูปสัญลักษณ์หรือรูปร่างภายนอกของนกหวีดกลายเป็นกระแสความนิยมในกลุ่มผู้ชุมนุมและมีการผลิตนกหวีดออกมาในหลายรูปแบบด้วยกัน อุปกรณ์การชุมนุมที่ใช้ประโยชน์จากเสียงจึงกลายเป็นเครื่องประดับอย่างหนึ่งสำหรับกลุ่มผู้ชุมนุม

5) คล้ายคลึงกับสิ่งของศักดิ์สิทธิ์

ตลอดระยะเวลาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม กปปส. สัญลักษณ์นกหวีดถูกนำมาใช้ในหลายกิจกรรมด้วยกันตั้งแต่ประกาศการเริ่มต้นการเคลื่อนไหวด้วยการเป่านกหวีดอย่างเป็นทางการที่สถานีรถไฟสามเสน การเป่านกหวีดร่วมกัน 1 นาที การมอบนกหวีดและดอกไม้ให้กับหน่วยงานต่างๆรวมทั้งการมอบนกหวีดทองคำ ซึ่งการนำนกหวีดมาใช้กิจกรรมเหล่านี้เปรียบเสมือนพิธีกรรมในการสร้างความหมายให้นกหวีดถูกยกระดับให้เปรียบเทียบกับสิ่งของศักดิ์สิทธิ์ที่มีคุณค่าทางจิตใจ

6) การเป็นสินค้า

จากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม กปปส.ที่มียกหวีดเป็นสัญลักษณ์ ทำให้ นกหวีดซึ่งเป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่หาซื้อได้ทั่วไปตามท้องตลาด กลายเป็นที่ต้องการของผู้ร่วมชุมนุมส่งผลให้พ่อค้าแม่ค้าสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายนกหวีด บางคนเป็นพ่อค้าแม่ค้าเดิมอยู่แล้ว บางคนเป็นมือใหม่โดยเห็นว่านกหวีดกำลังเป็นที่นิยมจึงหันมาหารายได้จากการขายนกหวีด ทำให้มีการผลิตออกมาในรูปแบบต่างๆเพื่อ

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

ดึงดูดใจผู้ซื้อรวมทั้งการนำรูปนกหวีดไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์สินค้ารูปแบบอื่นๆ เช่น เสื้อยืด สกรีนลายนกหวีด เป็นต้น

7) การระดมทุน

เนื่องจากสัญลักษณ์นกหวีดได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจนกลายเป็นกระแสหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจ ทำให้นอกจากการจะใช้เป้าในระหว่างการประชุมแล้ว ยังมีการแสดงออกถึงการสนับสนุนกลุ่มด้วยการอุดหนุน ชื้อนกหวีดเพื่อนำรายได้ไปเป็นค่าใช้จ่ายในการขับเคลื่อนการประชุม ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าในการจัดการชุมนุม นั้นนอกจากจำนวนคนที่เข้าร่วมแล้ว ทรัพยากรเกี่ยวกับเงินหรือค่าใช้จ่ายต่างๆ นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับสัญลักษณ์นกหวีดได้มีการจัดจำหน่ายและประมูลนกหวีดเพื่อการระดมทุน เช่น นกหวีดทองคำหรือนกหวีดเงินแท้ของบลูสกายที่ผลิตออกมาจำนวนจำกัด แม้จะมีราคาสูงแต่ก็เป็นที่ต้องการของกลุ่มผู้ชุมนุม ที่ต้องการสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่ม

8) ตัวแทนความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง

เมื่อนกหวีดถูกนำมาเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม กปปส. จึงได้กลายเป็นตัวแทนของอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ แนวทาง และเป้าหมายในการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยถ้าหากใครหรือกลุ่มไหนที่มีความ คิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองเป็นไปในแนวทางเดียวกันก็จะใช้สัญลักษณ์นกหวีดเป็นสื่อกลางแทนการ อธิบายหรือ คำพูด ที่เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน ซึ่งความหมายของนกหวีดได้ถูกสื่อสารผ่านการนำไปใช้ใน กิจกรรมการเคลื่อนไหวต่างๆ และเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในการเคลื่อนไหว

9) การแจกและให้เป็นของขวัญหรือรางวัล

การนำนกหวีดมาใช้ในการกิจกรรมของกลุ่ม กปปส. ทำให้นกหวีดมีบทบาทหลากหลายด้วยเช่นกันซึ่ง นอกจากการใช้ประโยชน์จากการเป่าระหว่างการชุมนุมในลักษณะการให้สอยหรือการกลายเป็นสินค้าที่สร้าง มูลค่าจำนวนมหาศาลแล้ว นกหวีดยังมีมูลค่าในการแลกเปลี่ยนเชิงสัญลักษณ์ เช่น การมอบให้กับบุคคลที่ชื่นชอบ เป็นของฝากให้กับบุคคลใกล้ชิด การนำไปแจกให้กับผู้ร่วมชุมนุมที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน มอบเป็นรางวัลให้กับผู้ร่วมอุดมการณ์ที่มีความโดดเด่นและกล้าหาญ รวมทั้งผู้ร่วมชุมนุมได้มอบนกหวีดฝัง เพชรให้แก่แกนนำอย่างนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เพื่อเป็นการขอบคุณ

10) แสดงสถานะทางสังคม

นกหวีดที่ถูกนำมาใช้ในการชุมนุมของกลุ่ม กปปส. จากจุดเริ่มต้นเป็นเพียงนกหวีดพลาสติกธรรมดาได้ ถูกพัฒนากลายเป็นนกหวีดหลากหลายรูปแบบ เช่น นกหวีดที่มีมูลค่าสูงอย่างนกหวีดที่ประดับด้วยเพชร นกหวีดทองคำ หรือนกหวีดอย่างดีจากแบรนด์ดังต่างๆ ที่มีราคาสูง โดยการชุมนุมของกลุ่ม กปปส. มีผู้ร่วม ชุมนุมหลากหลาย เช่น ประชาชนทั่วไป เกษตรกร ข้าราชการ ดารานักแสดงหรือกลุ่มผู้มีชื่อเสียงต่างๆ นกหวีด ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม นอกจากใช้ในการแสดงจุดยืนทางการเมืองแล้วยังมีบทบาทในการบริโภคเชิง สัญลักษณ์ผ่านการเลือกซื้อและใช้นกหวีด เช่น บางคนใช้นกหวีดจากแบรนด์ดังที่มีราคาสูง หรือนกหวีดตกแต่ง ด้วยเพชร Swarovski รวมทั้งนกหวีดที่เป็นในรุ่น Unlimited การใช้นกหวีดที่มีมูลค่าดังกล่าวทำให้เกิดความ แตกต่างสร้างมูลค่าทางจิตใจและยังสื่อถึงสถานะทางสังคมของผู้ที่เป็นเจ้าของด้วย

11) ของที่ระลึกและของสะสม

จากองค์ประกอบของสถานการณ์ทางการเมืองเป็นปัจจัยให้หลายคนเข้าร่วมการชุมนุมโดยเห็นว่าเป็น เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองหรือตรงกับอุดมการณ์ทางการเมืองของตน บางคนมีความรู้สึกภูมิใจกับการ เข้าร่วมการเคลื่อนไหวในครั้งนี้ นกหวีดจึงกลายเป็นของที่ระลึกและของสะสมที่ผู้ชุมนุมหาเก็บไว้เพื่อบันทึก ความทรงจำที่ตนเองได้เข้าไปมีส่วนร่วมกันเหตุการณ์ดังกล่าว รวมทั้งการผลิตนกหวีดออกมาหลายรูปแบบ

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

มีทั้งสี่ด้านความสวยงามและความหมาย ความทรงจำต่างๆเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ จึงทำให้หลายคนต้องการเก็บความทรงจำไว้ด้วยการสะสมนกหวีดซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการเคลื่อนไหวครั้งนี้

12) อัตลักษณ์กลุ่ม

ก่อนที่จะมีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็น กปปส. ในระยะเริ่มต้นนั้นมีลักษณะของต่างฝ่ายต่างออกมาเคลื่อนไหวแต่มีแนวทางและเป้าหมายเดียวกัน เช่น พรรคประชาธิปัตย์ กลุ่มพันธมิตรฯ กลุ่ม กบท. เป็นต้น จากสถานการณ์ทางการเมืองที่ผลักดันให้มีการรวมตัวกันโดยใช้นกหวีดเป็นสัญลักษณ์หรือตัวแทนในแนวทางการเมืองและตัวตนของกลุ่มเพื่อแสดงความเป็นพวกเดียวกัน จากการเคลื่อนไหวทางการเมืองดังกล่าวสัญลักษณ์นกหวีดจึงกลายเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม กปปส. จนได้ชื่อว่า มือบนนกหวีด หรือ ปฏิวัติบนนกหวีด

13) แสดงความเป็นพวกเดียวกัน

บทบาทหน้าที่ของนกหวีด ในการบ่งบอกถึงความเป็นกลุ่มเดียวกัน เชื่อมโยงกับบทบาทการเป็นสัญลักษณ์เนื่องจากสิ่งใดที่ถูกยกขึ้นมาก็คือเป็นสัญลักษณ์นั้น ย่อมมาจากการตกลงกันของกลุ่มในการกำหนดความหมายและใช้เป็นตัวแทนของกลุ่ม เช่นเดียวกับ ตราสัญลักษณ์ทีมฟุตบอล ผู้ที่ใส่เสื้อตราสัญลักษณ์ทีมฟุตบอลเดียวกันหมายถึงกลุ่มเดียวกันหรือ สัญลักษณ์ธงชาติ ผู้ที่อยู่ชาติเดียวกันย่อมใช้สัญลักษณ์ธงชาติเหมือนกันเพื่อบ่งบอกที่มาของตนเองว่าอยู่ประเทศใด สำหรับสัญลักษณ์นกหวีดในการชุมนุมทางการเมืองก็เช่นเดียวกัน นกหวีดเป็นตัวแทนของกลุ่มในการเคลื่อนไหวเพื่อบ่งบอกว่าอยู่ในกลุ่มการเมืองใดมีจุดยืนทางการเมืองอย่างไร

14) สร้างการมีส่วนร่วมและการแสดงตัวตน

บทบาทของนกหวีดในการแสดงตัวตนเชื่อมโยงกับบทบาทความเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งเป็นบทบาทในระดับบุคคล โดยการแสดงสัญลักษณ์นกหวีดด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งการคล้องคอไว้ หรือการเป่านกหวีด เพื่อสื่อให้เห็นว่าตนเองมีจุดยืนและอุดมการณ์เช่นเดียวกันกับกลุ่ม จึงจะเห็นว่าในพื้นที่ชุมนุมของกลุ่ม กปปส. ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่มีนกหวีดคล้องคอไว้

15) ความสวยงาม

ด้วยกระแสความนิยมของนกหวีด ทำให้มีการผลิตออกมา หลายรุ่น หลายแบบด้วยกันไม่ว่าจะเป็นนกหวีดพลาสติกธรรมดาหรือนกหวีดที่มีมูลค่าสูง พ่อค้าแม่ค้าต่างพยายามดึงดูดใจผู้ซื้อ ด้วยการนำนกหวีดรูปแบบใหม่ๆมาจำหน่ายบริเวณการชุมนุม หรือ ทางบอลลูนสายเจ้าแรกที่ผลิตนกหวีดก็มีการจัดทำนกหวีดสายฟ้าออกมาหลายสี หลายรุ่น ดังนั้นนอกจากการเป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่มแล้ว นกหวีดยังดึงดูดผู้ชุมนุมจากความสวยงามและสีสันของของตัวนกหวีดที่มีให้เลือกหลากหลายตามความชอบ

16) สร้างสีสันและความสนุกสนาน

การนำนกหวีดมาเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม กปปส. นับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง เนื่องจากสามารถทำไปใช้ได้ ในหลายกิจกรรมและสามารถพัฒนาต่อยอดได้หลายรูปแบบ โดยจุดเด่นของนกหวีดคือเสียงที่สามารถเป่าสื่อสารโต้ตอบระหว่างกันได้ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการชุมนุม แม้จะเป็นการชุมนุมอันเนื่องมาจากความขัดแย้งทางการเมืองที่ค่อนข้างตึงเครียด แต่ก็สามารถผ่อนคลายลงได้ ทำให้การชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองไม่ต่างกับการแข่งขันกีฬาหรือกิจกรรมที่สร้างความบันเทิงต่างๆ ลักษณะของบรรยากาศดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถดึงดูดกลุ่มผู้เข้าร่วมการชุมนุม และทำให้ไม่รู้สึกรำคาญหรือตึงเครียดจนเกินไป การรวมตัวกันเพื่อเคลื่อนไหวในกิจกรรมต่างๆจึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ชุมนุมโดยจะเห็นได้ว่ากลุ่ม กปปส. มีการจัดเดินขบวนหรือชุมนุมใหญ่ขึ้นหลายครั้งและนกหวีดก็มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นและสร้างบรรยากาศที่ดีในชุมนุม

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

17) ปลูกเร้าอารมณ์และโน้มน้าวใจ

ในระหว่างการชุมนุมนั้น การเรียกความพร้อม การกระตุ้นและโน้มน้าวกลุ่มผู้ร่วมชุมนุม นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยนกกหวีดมีจุดเด่นทางด้านเสียง ดังนั้นการได้แสดงออกด้วยการเป่านกหวีดจึงสามารถถ่ายทอดพลังและสร้างความฮึกเหิมได้เป็นอย่างดีนับเป็นจุดเด่นที่แตกต่างกับสัญลักษณ์บางชนิดที่สามารถสื่อสารผ่านการมองเห็นได้เพียงอย่างเดียว

18) สร้างความสนใจ

ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้นนอกจากแนวทางและอุดมการณ์แล้ว วิธีการถ่ายทอดและการสื่อสารนับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ การใช้นกกหวีดเปรียบเสมือนวิธีการหนึ่งของกลุ่ม กปปส. ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการใหม่ของการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยก่อนหน้านี้ นกกหวีดอาจจะถูกนำมาใช้ในบริบทอื่นๆมาก่อน การนำมาใช้ในพื้นที่การเมืองจึงสร้างสีสันและเป็นกระแสความสนใจให้กับสังคม และยังสามารถใช้กระแสดังกล่าว ขยายการรับรู้ของประชาชนในวงกว้างเพื่อตึงให้ประชาชนมีอารมณ์ร่วมไปในทิศทางเดียวกันกับกลุ่ม รวมทั้งเป็นการสื่อสารถึงฝ่ายตรงข้ามในการแสดงความต้องการหรือการเรียกร้องในประเด็นต่างๆ

19) วิธีการและอุปกรณ์ในการเคลื่อนไหว

แม้ว่านกกหวีดจะถูกนำมาใช้ในหลายบริบทสำหรับสังคมไทย เช่น การรักษากฎกติกา การให้สัญญาณในการจราจร การขอความช่วยเหลือ เป็นต้น คนไทยจึงคุ้นเคยกับเสียงนกกหวีดเป็นอย่างดีและรับรู้ความหมายเบื้องต้นจากการที่เคยถูกนำไปใช้ในบริบทดังกล่าว รวมทั้งเป็นอุปกรณ์ที่หาซื้อได้ง่าย จากเหตุการณ์ทางการเมืองทำให้นกกหวีดกลายเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม กปปส. และได้มีการนำเอาจุดเด่นของนกกหวีดมาใช้ในกิจกรรมเคลื่อนไหวต่างๆ จะเห็นได้จากการประกาศมาตรการของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ จะมีการนำนกกหวีดไปใช้ร่วมกับวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองต่างๆของกลุ่ม ที่สื่อถึงแนวทางอารยะขัดขืน ตามหลักสันติ อหิงสาและไม่รุนแรง รวมทั้งเป็นเสียงนกกหวีดปฏิบัติที่ต้องการให้มีการปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง นกกหวีดจึงมีบทบาทสำคัญทั้งเป็นวิธีการและอุปกรณ์สำคัญในการเคลื่อนไหวของกลุ่ม กปปส.

20) สะท้อนสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

จากวลี การเป่านกหวีด ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ในระหว่างการปราศรัย ที่เห็นว่าการทำหน้าที่ในสภาไม่เป็นผลเนื่องจากฝ่ายรัฐบาลยังคงเดินหน้านำผลักดันกฎหมายการนิรโทษกรรม จนมาถึงจุดที่ประชาชนกลุ่มต่างๆออกมาร่วมตัวกันเคลื่อนไหวและได้นำนกกหวีดมาเป็นเสียงสัญญาณของการนัดรวมพลเพื่อต่อต้านกฎหมายดังกล่าว หลังจากมีการเป่านกหวีดรวมตัวกลุ่มผู้ชุมนุมแล้ว ได้มีการใช้นกกหวีดเป็นหนึ่งในแนวทางการเคลื่อนไหวตามสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น จากต่อต้านกฎหมายการนิรโทษกรรมถูกยกระดับเป็นการเป่านกหวีดขับไล่รัฐบาลและระบอบทักษิณ จะเห็นได้ว่านกกหวีดกลายเป็นตัวกลางในการเคลื่อนไหวตามสถานการณ์หรือเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองและเมื่อผ่านเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้ว นกกหวีดก็สามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี

21) แสดงถึงศักยภาพ

ในเคลื่อนไหวต่อต้านฝ่ายที่มีอำนาจมากกว่าอย่างรัฐบาลนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากคนจำนวนมากในการสนับสนุน และเข้าร่วมการชุมนุม สำหรับการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ หลังจากชนะการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 ยังคงมีหลายกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย และมีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งประเด็นเรื่องการผลักดันกฎหมายการนิรโทษกรรมทำให้เกิดการรวมตัวกันจากหลายกลุ่มและจัดตั้งเป็นกลุ่ม กปปส. และมีการชุมนุมต่อเนื่องหลายเดือน ในระหว่างการชุมนุมมีแนวทางกดดันฝ่ายตรงข้ามด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดเวทีปราศรัยในหลายจุดสำคัญทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด การเดินขบวน

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

การปิดล้อมหน่วยงาน โดยได้ใช้จุดเด่นของเสียงนกหวีดเป็นสื่อกลางในการแสดงออกถึงความพร้อม ความสามัคคี และจำนวนผู้เข้าร่วม นกหวีดจึงมีบทบาทสำคัญในการแสดงพลังของกลุ่มเพื่อใช้ในการกดดันฝ่ายตรงข้าม

22) ความเป็นสากล

เสียงนกหวีดเป็นเสียงที่มีความหมายสากล สามารถสร้างการรับรู้หรือเข้าใจได้แม้ว่าจะต่างภาษาและวัฒนธรรม ทั้งในบริบทของความหมายทั่วไป เช่น สัญญาณการเตือนภัย สัญญาณการจราจร และแข่งขันกีฬา เป็นต้น รวมทั้งบริบททางการเมือง เนื่องจากได้มีการนำนกหวีดมาใช้ในการชุมนุมประท้วงทั่วโลก เช่น ประเทศคองโก สหรัฐอเมริกา และหลายประเทศในยุโรป ทำให้การนำนกหวีดมาใช้ในการเคลื่อนไหวของกลุ่ม กปปส. สามารถสื่อสารสถานการณ์ทางการเมืองของไทยกับต่างประเทศได้ด้วยอีกทางหนึ่ง เพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและเป็นการสร้างความเข้าใจในแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ทำให้เกิดความเห็นใจและได้เปรียบกว่าฝ่ายตรงข้ามซึ่งเป็นฝ่ายที่มีอำนาจมากกว่าในขณะนั้น

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าบทบาทของสัญลักษณ์นกหวีด ที่ถูกนำไปใช้ระหว่างการเคลื่อนไหวทางการเมือง เชื่อมโยงโดยตรงกับประเภทและคุณสมบัติของสัญลักษณ์ โดยนกหวีดเป็นวัตถุที่มีจุดเด่นทางด้านเสียงสามารถใช้สื่อสารโต้ตอบได้กันได้จึงมีคุณลักษณะเป็นได้ทั้งตัวสาร (Message) และช่องทาง (Channel) ดังนั้นจึงเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆทั้งในสื่อสารภายในกลุ่มเดียวกัน ภายนอกกลุ่มหรือฝ่ายตรงข้าม จะเห็นได้ว่านกหวีดถูกนำมาใช้ในช่วงการปราศรัยและการเดินขบวน โดยเสียงเป่านกหวีดสามารถเป็นตัวแทนได้หลายความหมายขึ้นอยู่กับบริบทและสถานการณ์ เช่น การให้ร้อง ความสะใจ การสนับสนุน การเป่าให้กำลังใจ การเป่าสนับสนุน การแสดงความเป็นพวกเดียวกัน การแสดงพลังหรือการเป่าใส่ฝ่ายตรงข้ามแทนการตะโกนขับไล่ ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาที่แกนนำปราศรัยในประเด็นที่ตรงใจ ผู้ชุมนุมจะเป่าเสียงยาว เพื่อเป็นการถ่ายทอดอารมณ์สะใจ หรือเห็นด้วย เป็นต้น โดยในช่วงการจัดปราศรัยจะมีเสียงนกหวีดเป็นระยะ ซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างผู้ปราศรัยกับผู้ฟังด้านล่างเวทีที่โต้ตอบกันได้ แม้ว่าจะมีผู้ชุมนุมเป็นหลักพัน หลักหมื่น ดังนั้นเสียงนกหวีดจึงเป็นอรรถประโยชน์ในการใช้สอยจากคุณสมบัติเด่นของตัวนกหวีดที่มีอยู่แล้ว ในลักษณะของมูลค่าการใช้สอย ตามแนวคิดเกี่ยวกับ บริโภคเชิงสัญลักษณ์ของ Baudrillard ซึ่งในการเคลื่อนไหวของกลุ่ม กปปส.เป็นการชุมนุมที่ใช้ระยะเวลาในการชุมนุมค่อนข้างนาน การเดินขบวนระยะทางไกล การจัดเวทีปราศรัยในหลายจุดต่อเนื่องกัน หรือการยกระดับการชุมนุมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นความร่วมมือจากกลุ่มผู้ชุมนุมด้วยการกระตุ้นและสร้างความฮึกเหิมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนในการชุมนุม การถ่ายทอดผ่านเสียงด้วยการเป่านกหวีดจึงมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารระหว่างการชุมนุม

นอกจากนี้ นกหวีดยังเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มหรือเป็นการแสดงตัวตนของผู้ร่วมชุมนุมและการแสดงจุดยืนทางการเมือง จะเห็นได้จากการที่ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่คล้องคอไว้ด้วยนกหวีด เช่นเดียวกับแนวคิดของมานิตย วรรณละออ (2540, น.21-22) เกี่ยวกับบทบาทสัญลักษณ์ทางการเมือง ในลักษณะต่างๆ เช่น การเป็นตัวแทนหรือการให้ความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การสร้างและถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อทัศนคติ รวมทั้งมีบทบาทในการปลุกเร้า อารมณ์ความรู้สึกของสมาชิก

จากคุณลักษณะของนกหวีดทั้งจุดเด่นทางด้านเสียงและความสวยงามภายนอกนั้น ยังสามารถดัดแปลงเพื่อใช้ประโยชน์ในสถานการณ์ต่างๆนกหวีดจึงถูกนำไปใช้ในหลายกิจกรรมควบคู่ไปกับกลยุทธ์ในการ

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

เคลื่อนไหวของกลุ่ม กปปส. และยังเป็นสัญลักษณ์ที่สามารถนำมาปรับเปลี่ยนในการใช้ประโยชน์ได้หลายรูปแบบเพื่อเป็นปัจจัยในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่ม เช่น การทุนแระหว่งร่วมชุมนุมด้วยเป้านกหวีด การแสดงออกถึงอารยะขัดขืนด้วยการคล้องคอด้วยนกหวีด การมอบนกหวีดเพื่อเป็นรางวัล การผลิตนกหวีดเพื่อใช้ในการประมูล เป็นต้น แตกต่างไปจากสัญลักษณ์ทางการเมืองอื่นๆ เช่น รูปปั้น อนุสาวรีย์ หรือ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ เช่น การอดข้าวประท้วง การนั่งประท้วง การปิ่นรัฐสภา เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการนำมาใช้ในการระดมทุน เนื่องจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองต้องอาศัยทรัพยากรต่างๆ เป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนในการเคลื่อนไหวของกลุ่ม นกหวีดจึงมีบทบาทสำคัญในการนำไปต่อยอดเป็นทรัพยากรอื่นๆ จะเห็นได้จากกลุ่ม กปปส. ได้มีการจัดทำนกหวีดทั้งในลักษณะของการจำหน่ายและการประมูลเพื่อเอาเงินที่ได้ไปใช้ในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ซึ่งนอกจากจะเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นที่มาของทรัพยากรในการเคลื่อนไหวแล้ว ยังเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการช่วยสนับสนุนกลุ่มของผู้ที่ซื้อหรือผู้ที่บริจาค ดังนั้น นกหวีด จึงเปรียบเสมือนสินค้าที่แฝงไว้ด้วยความหมายและความสัมพันธ์ของบุคคลกับกลุ่ม โดยจะเห็นได้ว่าการประมูลนกหวีด หรือการจัดทำนกหวีดที่ผลิตออกมาในจำนวนจำกัด แม้จะมีราคาค่อนข้างสูงแต่ก็มีผู้ที่เต็มใจจะซื้อเก็บไว้ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ศุภิกานต์ วทาทิยาภรณ์ (2553, น. 114-115) เกี่ยวกับสินค้าสัญลักษณ์ ที่พบว่า การใช้คุณค่าในเชิงความหมายในตัวสินค้ามากกว่าในแง่ของการใช้ประโยชน์ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัตถุทำให้สินค้าต่างๆ ทำหน้าที่เป็นสื่อทางวัฒนธรรมเพื่อให้คนในสังคมได้รับรู้ตำแหน่งหน้าที่ของตนเองและกลุ่ม

โดยการให้คุณค่าเชิงความหมายของสัญลักษณ์ที่นอกเหนือไปจากประโยชน์จากการใช้สอยดังกล่าวเป็นลักษณะของมูลค่าเชิงสัญลักษณ์ เช่น การสะสมนกหวีดรุ่นต่างๆ ซึ่งเป็นตัวแทนของเหตุการณ์ที่สร้างความภูมิใจให้กับผู้เป็นเจ้าของ หรือการมอบนกหวีดเป็นของขวัญและรางวัล ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผ่านสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นอีกบทบาทหนึ่งของสัญลักษณ์ประเภทวัตถุ โดย Baudrillard (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2554, น. 335-338) ได้ขยายความมูลค่าของวัตถุที่นอกจากการใช้สอยแล้วยังมีมิติของมูลค่าเชิงสัญลักษณ์และความหมาย ซึ่งเป็นลักษณะของวัตถุในโลกสมัยใหม่ที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมทางสังคม โดยตรรกะในบริบทแบ่งเป็น มูลค่าใช้สอย มูลค่าแลกเปลี่ยน มูลค่าแลกเปลี่ยนเชิงสัญลักษณ์ และมูลค่าเชิงสัญลักษณ์ จากผลการศึกษาบทบาทของนกหวีดจะเห็นได้ว่า นกหวีด เป็นสัญลักษณ์ที่สามารถปรับเปลี่ยนจากมูลค่าเบื้องต้นในการใช้สอยจนถึงมูลค่าเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งจากคุณสมบัติของตัวสัญลักษณ์ที่สามารถนำไปต่อยอดหรือปรับเปลี่ยนได้ง่ายก็จะถูกพัฒนาให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น นอกจากนี้จากบทบาทของสัญลักษณ์ดังกล่าว ยังแสดงให้เห็นว่าการชุมนุมทางการเมืองเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ของบุคคลในหลายระดับ หลายรูปแบบ นอกจากมิติทางด้านการเมืองแล้วยังมีมิติทางด้านสังคมและเศรษฐกิจรวมอยู่ด้วย โดยมีสัญลักษณ์เป็นตัวกลางซึ่งเป็นลักษณะของการเมืองในสังคมสมัยใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างเช่นการใช้ธงชาติในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีต ก็ได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นสายคล้องนกหวีด เป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสัญลักษณ์เปรียบเสมือนทรัพยากรสำคัญในกระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เชื่อมโยงกับปัจจัยต่างๆ โดยนกหวีด เป็นสัญลักษณ์ประเภทวัตถุที่สามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนให้อยู่ในรูปแบบต่างๆ จึงสามารถนำไปใช้ในหลายบทบาทซึ่งเป็นคุณสมบัติเด่นของสื่อวัตถุ โดย กาญจนา แก้วเทพ (2554, น. 251) มองว่าวัตถุมี 3 สถานะด้วยกัน คือ การเป็นสิ่งของที่ที่สามารถทำความเข้าใจด้วยมนุษย์และสังคมได้ การเป็นสื่อทำหน้าที่เป็นพาหนะนำสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับสาร และการเป็นสัญลักษณ์หรือวัตถุเป็นตัวแทนของความหมายในลักษณะต่างๆ

วารสารวิชาการระดับชาติที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1

ข้อเสนอแนะ

1) จากผลการศึกษาพบว่าในการชุมนุมทางการเมืองนอกจากจะเป็นพื้นที่ทางการเมืองแล้วยังเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ของบุคคลในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางด้านเศรษฐกิจ หรือบทบาทของสัญลักษณ์ในลักษณะของการเป็นสินค้าเชิงสัญลักษณ์ที่แตกต่างจากสินค้าทั่วไปและแตกต่างจากบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในยุคแรกๆที่มีการเคลื่อนไหวภาคประชาชน ดังนั้นการศึกษาในประเด็นของสินค้าเชิงสัญลักษณ์ในพื้นที่ทางการเมืองนับว่าเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาและการวิเคราะห์กระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่แตกต่างไปจากการเคลื่อนไหวในอดีต

2) สำหรับการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งจากอดีตพบว่าได้มีการนำสัญลักษณ์มาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในหลายลักษณะด้วยกัน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป การเปรียบเทียบการใช้สัญลักษณ์ทางการเมืองในแต่ละยุคจึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะทำให้เห็นถึงจุดร่วมและจุดต่างของการเคลื่อนไหวทางการเมืองแต่ละยุค

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน.(2551). **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.[Kanjana Kaewthep.(2008). *The stream of thinkers. Political Economy And Communication Studies*. Bangkok:Parbpim Limited Partnership.]
- กาญจนา แก้วเทพ , SUCHADA พงศกิตติวิบูลย์และทิพย์พชร กฤษสุนทร(2554). **สื่อพื้นบ้านศึกษาในสายตานิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ : : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์. [Kanchana Kaewthep, Suchada Pongkittiwiboon and Thippathu Kritsunthorn (2011). *Local media study from the viewpoint of communication arts*. Bangkok : Parbpim Limited Partnership.]
- ชลธิรา สัตย์วัฒนา .(2557). **มหากาพย์ นาฏลีลา พลังมวลมหาประชาชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต [Chonthira Satthayawatthana. (2014). *Epic poetry, dances, people power*. Bangkok : Rangsit University Printing house.]
- ชาตรี ปะกิตนันทการ(2558) **สถาปัตยกรรมไทยหลังรัฐประหาร 19 กันยา 49**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อ่าน. [Chatree Prakitnonthakarn .(2015). *Thai architecture after coup d'état on September 19th2006*. Bangkok : Arn Printing House.]
- มานิตย์ นวลละออ.(2540). **การเมืองยุคสัญลักษณ์รัฐไทย**. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตนพันธ์ [Manit Nuanla-or (1997). *Politics in the era of symbolic Thai state*. Bangkok: Rungruangrat Printing.]
- มณีมัย ทองอยู่ (2557). **แนวคิดทฤษฎีสังคมวิทยาว่าด้วยขบวนการทางสังคม** .กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา. [Maneemai Thongyoo .(2014). *Sociological concepts and theories on social movements*. Bangkok: Klangnana Witthaya.]
- รุ่งมณี เมฆโสภณ.(2557). **อำนาจ 3 นิ้วไม่ถอยปรากฏการณ์มวลมหาประชาชน บันทึกหน้าใหม่ของการเมืองไทย**.กรุงเทพฯ : บ้านพระอาทิตย์. [Rungmanee Maksophone. (2014). *Power of 3-finger symbol: phenomenon of people power and new page of Thai politics*. Bangkok : Ban Pra Athit.]
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง.(2552). **กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม**. กรุงเทพฯ ; โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.[Prapas Pintoptaeng (2009). *Political framework analysis based on social movement theory*. Bangkok: Books and teaching media creation project, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University]
- สมชัย ภัทรนันทน์ .(2559). **ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการประท้วงทางการเมือง**. กรุงเทพฯ: อินทนิล.[Somchai Pattaranan.(2016). *Social movement theory and political demonstrations*. Bangkok: Intanin.]
- ศุภิกานต์ วาทิยาภรณ์.(2553). **สินค้าสัญลักษณ์ในพื้นที่เคลื่อนไหวทางการเมือง**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [Sujikan Vatatiyaporn .(2010). *A symbolic commodity of a social movement : a study of people's alliance for democracy market*. (Master's Thesis) Faculty of Political Science, Chulalongkorn University]